

14/5

65

Österrikes parlamentarism

och partisystem präglas av en enastående stabilitet. Efter andra världskriget har de båda jämnstarka partier som tillsammans har en överväldigande majoritet bland folket — folkpartiet och socialisterna — regerat tillsammans. Vid valet går i regel omväxlande det ena och det andra av dessa partier framåt. Denna gång var det socialisternas tur att notera en, visserligen ganska obetydlig, framgång, medan folkpartiet relativt sett gick något tillbaka. Folkpartiet fick nämligen vid de nu hållna valet endast 79 platser mot tidigare 82, medan socialisterna vann fyra nya platser och i det hela erövrade 78 mandat. Bland väljarna hade socialisterna något flera röster, men trots proportionalismen fick alltså folkpartiet ett mandat mera. Den socialistiska framgången sammanhänger tydligen med att kommunisterna nu försvunnit ur parlamentet; de förlorade en fjärdedel av sina väljare och sina tre mandat. Frihetspartiet, som representerar en mer allmänt liberal och mot statsingripanden kritisk uppfattning än de båda stora partierna, ökade sitt mandatantal från sex till åtta, men gick mindre starkt framåt än man inom partiet hoppats och många även utanför partiet antagit.

Alla partierna är besvikna över valutgången, även socialisterna, som av en tillfällighet inte fick flera mandat än folkpartiet och alltså inte kan göra anspråk på att besätta kanslersposten. Man utgår allmänt från att en ny samlingsregering av folkpartiet och socialisterna skall bildas, men sannolikt kommer regeringsbildningen att ta än längre tid än vanligt. Socialisterna begär starkare

representation i regeringen och större hänsynstagande till sina synpunkter än tidigare, och detta gör det extra besvärligt att utförva den ingående koalitionsakt som enligt praxis skall vara grundvalen för den efter ett nyval tillträdande regeringens arbete.

D • N

15/5 1959

Pensionsbeslutet och framtiden

Om ni vinner kommer vi att fortsätta striden och med all kraft verka för upprivande av det beslut som nu fattas: detta har varit ett ledmotiv i såväl regeringsidans som oppositionens deklarationer i pensionsdebatten. Kritikerna av den nu beslutade pensionsreformen förenade sådana uttalanden med förklaringar om att det var stridande mot god demokratisk ordning att genomföra ett så genomgripande förslag med så ytterligt knapp majoritet. Sådana hotelser och anklagelser har inte varit ovanliga i den parlamentariska demokratins historia. Men de har varit sällsynta i Sverige; kanske får man gå tillbaka till striden om arbetsdomstolen 1928 och socialdemokratins motstånd mot den nya lagen — nu godtagen av alla — för att finna något liknande. Var hotelserna allvarligt menade, skall de nu från oppositionens sida bli en rikt-punkt för propaganda och förslag, är anklagelserna för bristande demokratisk hänsyn befogade?

Låt oss först stanna vid den sistnämnda frågan. Ett parlamentariskt läge, som vi förgäves sökt finna en motsvarighet till i sådana länder, har lett till att en stor social reform beslutats med en enda rösts övervikt. Det vore orimligt att bestrida att denna situation är olycklig. Men en annan sak är om den innebär ett avsteg från demokratiska grundsatsen. Utan tvivel finns fall då ett majoritetsbeslut kan stämpas på detta sätt, då det innefattar ett övergrepp mot minoriteten genom att dess möjligheter att hävda sin ståndpunkt för framtiden begränsas eller genom att kravet på försök att nå uppgörelser åsidosätts.

Något sådant har enligt vår mening inte förekommit i detta fall. Anklagelserna är billiga och falsk demagogi. Ett sådant övergrepp som minskar minoritetens rättigheter är uppenbarligen inte för handen. Kan det då med fog påstås att majoriteten genom att inte verka för en uppgörelse brutit mot demokratins spelregler? Visst kunde socialdemokratin ha gått

längre i sina samförståndssträvanden. Men det väsentliga är att en kompromiss av mera allmänäckvidd i detta fall titt sig omöjlig. Inte främst därför att folkpartiet vid skilda tillfällen under det senaste året sagt nej till förhandlingar och hållit på sin egen linje minst lika hårdnackat som socialdemokratin hållit på sin. Utan främst därför att den princip om en lågfäst pension, som drivits av de båda nämnda partierna, sedan åratal bestämt avisats av högern och centern. 1958 års partiöverläggningar visade inte blott omöjligheten av ett allmänt samförstånd, de visade också omöjligheten av ett samförstånd inom oppositionen. Ett avslag på regeringspropositionen i år skulle inte ha fört en medlande lösning närmare, ty de tre opponerande partierna enades inte om annat än att rösta för avslag — och deras inbördes beskyllningar för taktiskt spel och bristande samarbetsvilja trängdes med de gemensamma anklagelserna mot regeringen. Att i ett sådant läge regeringen tog chansen av ett positivt beslut på sin egen linje kan blott av det förblindade partisinet beskrivas som ett avsteg från demokratin.

Det är från dessa utgångs-